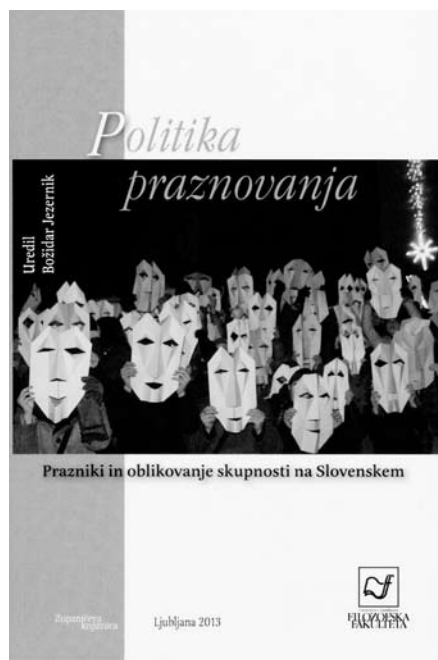

BOŽIDAR JEZERNIK (gl. ured.), INGRID SLAVEC GRADIŠNIK IN MITJA VELIKONJA (soured.): *Politika praznovanja: Prazniki in oblikovanje skupnosti na Slovenskem*; Znanstvena založba Filozofske fakultete; Županičeva knjižnica 37; Ljubljana 2013, 180 str.

Za zbornik prispevkov o praznovanju različnih praznikov »po slovensko« bi težko našli ustrežnejši naslov, kot je *Politika praznovanja*. Državni (vključno s cerkvenimi) prazniki so povsod povezani s politiko, a verjetno bi težko našli tako izrazita razhajanja med »levo« in »desno« politično opcijo pri praznovanju (zapovedanih ali nezapovedanih) praznikov, kot v Sloveniji. Izgovor, da smo »Slovenci pač majhni«, ni opravičilo, kajti problem je globlji in zato tudi bolj zaskrbljujoč, bistvo pa je v nestrpnosti, netolerantnosti in celo sovražnosti do vsega, kar ni ukrojeno po »moji« meri. Ena od kvalitete zbornika *Politika praznovanja* je prav v tem, da skuša te desetletja trajajoče predsodke preseči in praznovanja obravnavati nevtrarno oz. nepristransko. Očitno je bilo urednikovo vodilo pri izbiri člankov to, kar je zapisal v uvodu, da so namreč državni prazniki sredstvo za mobilizacijo ljudskih množic in imajo zmeraj dve plati: lahko so orodje v rokah oblasti, lahko pa postanejo tudi orodje v rokah množic v boju proti oblasti.¹ Jezernik prav tam zapiše, da z »razglasitvijo prazničnih

dni nosilci oblasti ne določajo le za delo in počitek primernih dni, temveč si tudi prisvajajo preteklost ter kanonizirajo vednost in pomen posameznih zgodovinskih oseb in dogodkov« (str. 11). Ob vseh slovenskih državnih praznikih (tako posvetnih kot cerkvenih, če pomislimo samo na zloglasne pridige kardinala Franca Rodeta pred leti na veliki šmaren na Brezjah ali letošnje trenutne glave ljubljanske nadškofije, Andreja Glavana, ki je za porazno stanje v slovenski Cerkvi obtožil kar samega satana in medije) se lahko samo zamislimo.

Največ posvetnih državnih praznikov je povezanih z vladarji ali zgodovinskimi dogodki, zato so ob spremembi sistema (ali samo vlade) najbolj na udaru in doživljajo podobno usodo kot spomeniki, ki ob zamenjavi oblasti izgubijo svoj kulturnozgodovinski pomen in jih je treba spraviti spred oči. 18. avgust, rojstni dan Franca Jožefa I., je bil od leta 1849 do razpada Avstro-Ogrske edini državni praznik pri nas, jugoslovanska kraljevina je prinesla svoje, ki jih je bilo treba v Titovi Jugoslaviji zamenjati, te pa spet po osamosvojitvi, ko so se »rodili« novi »heroji«, ki si sami še za živa postavljajo spominske plošče in spomenike. Tako črno ali rdeče obarvani dnevi na koledarju povedo več, kot bi jim prisodili na prvi pogled. Jezernik piše:

Nabor rdeče obarvanih dni odraža skupno preteklost določene skupnosti, njene zmage in poraze, njene ideale in vrednote ter njeno prisotnost v sedanjosti. Preteklost, ideali in vrednote določene skupnosti, predstavljeni v prazničnem letu, niso nikoli mrtvi, ampak so živ del vsake skupnosti.² Vsaka družba ima svoj enkratni izbor rdeče obarvanih dni; po tem se razlikuje od vseh drugih. Tako dan državnosti, 25. junij, in dan samostojnosti in enotnosti, 26. december, predstavljata izhodiščni točki razlikovanja zgodovine slovenskega naroda od vseh drugih narodov. Skupaj z naborom drugih praznikov in dela

prostih dni imata pomembno vlogo instrumenta za vzpostavljanje občutka vključenosti in izključenosti, občutka pripadnosti, ki je vitalnega pomena za vsako skupnost (str. 9).

Da nekateri praznični dnevi »niso nikoli mrtvi«, nazorno potrjuje prispevek Mitje Velikonje: Jugoslovenija. Slavljenje nekdanjih praznikov v sodobni Sloveniji. V njem se osredotoča na razloge, zakaj so nekdanji jugoslovanski prazniki, dan mladosti, dan republike in obletnica Titove smrti, med Slovenci še vedno ali celo vse bolj živi. Raziskava je potrdila, da pri teh praznikih

ne gre za kontinuiteto preteklosti, za nespremenljivo in mimetično ostalino jugoslovanskih in socialističnih časov, ki bi sčasoma bledele. Priča smo ravno nasprotnemu: proliferaciji različnih oblik praznovanja in obeleževanja teh praznikov. Bolj kot se časovno odmikamo od tistih časov, močnejša kot je tranzicijska organizirana pozaba (oziroma 'obsodba spomina', *demnation memoriae*), raznovrstnejši postajajo načini slavljenja.³ Če so bili ti dnevi sprva zgolj nevtrarno obeleževani v glavnih medijih, proslavljali pa so se bolj zadržano, v ožjih družbenih okoljih in na alternativnih prizoriščih, se jih danes praznuje javno in glasno tudi na osrednjih mestnih trgih, na velikih prireditvah, v vseh starih in novih medijih ter celo v strankarskih aktivnostih (str. 127).

Podoben poduk lahko potegnemo tudi iz drugih prispevkov: Praznovanje Vidovdana med Slovenci (Jezernik), 9. maj, dan zmage v Ljubljani med letoma 1945 in 2005 (Batista), Delovna tekmovanja ob praznikih (Habinc), Dan državnosti (Simonič), Marijini prazniki (Močnik) in Prazniki kot oblikovalci slovenske skupnosti v Argentini (Repič).

3 Spodbuda za raziskavo je bila okrožnica Ministrstva za izobraževanje, znanost, kulturo in šport 25. 5. 2012 vrtcem in šolam, s katero je kot nedopustno označilo kakršnokoli povečevanje totalitarnega režima (op. a.).

1 Zato fotografija zombijev na naslovnici.

2 Kako to čutimo vsako leto znova (op. a.)!